

Socialstyrelsens insatser med anledning av nya regler för hälso- och sjukvårdens beredskap

**Slutredovisning i regeringsuppdrag S2025/00866
(delvis)**

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. På begäran kan vi ta fram publikationen i ett alternativt format för personer med funktionsnedsättning. Skicka frågor om alternativa format till alternativaformat@socialstyrelsen.se.

Artikelnummer: 2026-10-10415

Publicerad: www.socialstyrelsen.se, oktober 2026

Förord

Från den 1 januari 2026 gäller ändrade regler i lag och förordning på området hälso- och sjukvårdens beredskap. Förändringarna syftar till att stärka den svenska hälso- och sjukvårdens beredskap, försvarsförmåga och motståndskraft i såväl fredstida kriser som under höjd beredskap.

Socialstyrelsen har på uppdrag av regeringen genomfört ett omfattande arbete med att förbereda, informera om och bidra till implementeringen av det förändrade regelverket. Arbetet har genomförts i nära samverkan med de många aktörer som berörs av de förändrade reglerna.

Socialstyrelsens arbete med uppdraget har letts av jurist Camilla Damell tillsammans med medicinskt sakkunnig Bruno Ziegler. Emil Bergschöld och Jenny Fernebro har varit ansvariga enhetschefer.

I samband med att uppdraget nu slutredovisas vill Socialstyrelsen tacka alla dem som på olika sätt bidragit i uppdragsarbetet.

Björn Eriksson
Generaldirektör
Socialstyrelsen

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	5
Uppdrag och genomförande	6
Uppdrag.....	6
Bakgrund till uppdraget.....	7
Redovisningar	7
Om rapporten	8
Myndighetsföreskrifter och annan vägledning.....	9
Kunskapsstöd för vård som är nödvändig för liv och hälsa	11
Förslag om lagerhållning av sjukvårdsprodukter	13
Ärenden om hjälp under katastroftillstånd	14
Planeringsanvisningar inför och under höjd beredskap.....	16
Utbildning och övning	18
Kommunikationsinsatser	19
Bilagor	21
Aktörer som Socialstyrelsen har samverkat med under arbetet med regeringsuppdraget	21
Förslag till process i ärenden om hjälp under katastroftillstånd	23

Sammanfattning

Den 1 januari 2026 trädde nya regler om hälso- och sjukvårdens beredskap i kraft. Reglerna syftar till att stärka hälso- och sjukvårdens beredskap i händelse av kris eller krig, och omfattar bland annat kommuners och regioners skyldigheter att erbjuda vård och hjälpa varandra under fredstida krissituationer och höjd beredskap. Därutöver regleras kommuners och regioners skyldighet att planera för händelser som medför ett stort antal skadade och sjuka, samt skyldighet att följa planeringsanvisningar för hälso- och sjukvård inför och under höjd beredskap. Den 1 januari 2027 inträder också en skyldighet för kommuner och regioner att lagerhålla sjukvårdsprodukter.

Regeringen gav i april 2025 Socialstyrelsen i uppdrag att förbereda arbetet med regelverksändringarna.

Socialstyrelsen har inom ramen för uppdragsarbetet tagit fram myndighetsföreskrifter och annan vägledning, utarbetat kunskapsstöd för vård som är nödvändig för liv och hälsa, redovisat förslag om lagerhållning av sjukvårdsprodukter, förberett hantering av ärenden om hjälp under katastroftillstånd, utrett frågan om planeringsanvisningar inför och under höjd beredskap, inventerat behovet av utbildning och övning och genomfört kommunikationsinsatser.

Arbetet har genomförts i nära samverkan med många aktörer, bland annat kommuner, regioner, Försvarmakten, Myndigheten för civilt försvar, övriga myndigheter inom beredskapssektorn, liksom andra berörda aktörer inklusive patient- och professionsföreträdare och privata vårdgivare.

Socialstyrelsen har delredovisat arbetet med uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet) vid två tillfällen. Föreliggande rapport utgör myndighetens slutredovisning av uppdraget.

Socialstyrelsen ser behov av fortsatta insatser med anledning av det förändrade regelverket inom området hälso- och sjukvårdens beredskap.

Uppdrag och genomförande

Uppdrag

Den 24 april 2025 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att förbereda arbetet med att genomföra förslagen i lagrådsremissen Hälso- och sjukvårdens beredskap.¹

Enligt uppdraget ska Socialstyrelsen:

- se över behovet av ändringar i myndighetens föreskrifter och allmänna råd,
- förbereda egna föreskrifter eller annan vägledning i den utsträckning det behövs för tillämpningen av de bestämmelser som föreslås, bl.a. när det gäller skyldigheten att erbjuda vård under fredstida krissituationer och höjd beredskap, planering av hälso- och sjukvården och uppgiftsskyldigheter för kommuner och regioner,
- ta fram underlag för att regeringen ska kunna meddela föreskrifter om innehåll i och omfattning av den föreslagna lagerhållningsskyldigheten i fråga om sjukvårdsprodukter för kommuner och regioner, och lämna förslag på sådana föreskrifter,
- analysera hur myndigheten ska hantera frågor om t.ex. hjälp och planeringsanvisningar för hälso- och sjukvård inför och under höjd beredskap,
- analysera vilka uppgifter som bör ingå i det underlag som behöver tas fram inför beslut om hjälp och hur uppgifterna bör lämnas,
- analysera konsekvenser för Socialstyrelsen med anledning av förslagen,
- sprida information och kunskap om de föreslagna bestämmelserna till allmänhet, hälso- och sjukvårdspersonal och andra berörda aktörer,
- se över behovet av utbildning och övning till följd av de föreslagna bestämmelserna och lämna förslag om sådana insatser, och
- vidta andra åtgärder inom myndighetens ansvarsområde som behövs för att genomföra förslagen.

Socialstyrelsen ska därutöver:

- genomföra det förberedande arbetet med utgångspunkt i de förslag och bedömningar som framgår av lagrådsremissen.

¹ Uppdrag till Socialstyrelsen att förbereda arbetet med att genomföra förslagen i lagrådsremissen Hälso- och sjukvårdens beredskap, S2025/00866 (delvis).

- bedriva arbetet med utgångspunkten att nödvändigt stöd för tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna ska finnas på plats vid de tidpunkter för ikraftträdande som föreslås i lagrådsremissen.
- löpande informera Regeringskansliet (Socialdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider.
- föra en dialog med och inhämta information och synpunkter från kommuner, regioner, Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap², övriga myndigheter inom beredskapssektorn och andra berörda aktörer inklusive patient- och professionsföreträdare och privata vårdgivare.

Socialstyrelsen ska senast:

- den 17 december 2025 lämna en muntlig delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Redovisningen ska innehålla en översiktlig redogörelse för Socialstyrelsens arbete med uppdraget.
- den 31 mars 2026 lämna en delredovisning med underlag och författningsförslag om lagerhållningsskyldighet för de föreskrifter som ska träda i kraft vid samma tidpunkt som lagändringarna i lagrådsremissen.
- den 1 oktober 2026 lämna en samlad slutredovisning av uppdraget.

Bakgrund till uppdraget

Regeringen beslutade om lagrådsremissen Hälso- och sjukvårdens beredskap den 16 april 2025.³ Den 2 juni 2025 överlämnade regeringen propositionen Hälso- och sjukvårdens beredskap (prop. 2024/25:167) till riksdagen. Riksdagen beslutade den 19 november 2025 att anta lagförslagen i regeringens proposition. Regeringen beslutade den 27 november 2025 om nya bestämmelser i hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80). Regleringen i lag och förordning trädde i kraft den 1 januari 2026, med undantag av förslagen om lagerhållningsskyldighet som träder i kraft den 1 januari 2027.

Redovisningar

Socialstyrelsen lämnade den 17 december 2025 en muntlig delredovisning till Regeringskansliet (Socialdepartementet) med en översiktlig redogörelse för arbetet med uppdraget.

² Fr o m i januari 2026 Myndigheten för civilt försvar

³ Lagrådsremiss Hälso- och sjukvårdens beredskap. Regeringen (Socialdepartementet) 2026

Socialstyrelsens insatser med anledning av nya regler för hälso- och sjukvårdens beredskap

Socialstyrelsen lämnade den 31 mars 2026 en skriftlig delredovisning med underlag och författningsförslag om lagerhållningsskyldighet.⁴

Socialstyrelsen har därutöver löpande informerat Regeringskansliet (Socialdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

Föreliggande rapport utgör Socialstyrelsens slutredovisning i regeringsuppdraget.

Om rapporten

I rapporten redovisar Socialstyrelsen genomförda insatser under nedanstående rubriker:

- Myndighetsföreskrifter och annan vägledning
- Kunskapsstöd för vård som är nödvändig för liv och hälsa
- Förslag om lagerhållning av sjukvårdsprodukter
- Ärenden om hjälp under katastroftillstånd
- Frågor om planeringsanvisningar inför och under höjd beredskap
- Utbildning och övning
- Kommunikationsinsatser

I bilagor redovisas:

- Aktörer som Socialstyrelsen har samverkat med under arbetet med regeringsuppdraget
- Socialstyrelsens promemoria för hantering av ärenden om hjälp under katastroftillstånd

⁴ Lagerhållningsskyldighet av sjukvårdsprodukter för kommuner och regioner. Socialstyrelsen 2026

Myndighetsföreskrifter och annan vägledning

Föreskrifter och allmänna råd

Socialstyrelsen inledde arbetet med att se över myndighetens befintliga föreskrifter så att de skulle vara anpassade efter de lagändringar som i prop. 2024/25:167 föreslogs träda i kraft den 1 januari 2026. Översynen resulterade bland annat i att följande föreskrifter och allmänna råd upphörde att gälla från och med den 1 januari 2026.

- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2013:22) om katastrofmedicinsk beredskap
- Socialstyrelsens allmänna råd 1995:1 Sjukvård i kris och krig – Omställning och ändrade prioriteringar

Parallellt med översynen av befintliga föreskrifter arbetade Socialstyrelsen med att ta fram nya föreskrifter och allmänna råd. Förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om hälso- och sjukvårdens beredskap skickades i juni 2026 ut på remiss. Förslaget till nya föreskrifter omfattar i huvudsak den begränsade vårdskyldigheten som gäller under fredstida krissituationer och höjd beredskap samt ärenden om hjälp.

De nya föreskrifterna planeras beslutas under 2026 och träda ikraft under första kvartalet 2027.

Information om nya regler för hälso- och sjukvårdens beredskap

I syfte att informera aktörerna om de kommande nya reglerna som föreslogs i prop. 2024/25:167 publicerade Socialstyrelsen i september 2025 Socialstyrelsens meddelandeblad – Nya regler om hälso- och sjukvårdens beredskap.⁵

Fortsatt arbete

Socialstyrelsen fortsätter arbetet med se över behov av ytterligare föreskrifter och annan vägledning om planering för hälso- och sjukvårdens beredskap och uppgiftsskyldighet för kommuner och regioner. I detta arbete

⁵ Socialstyrelsens meddelandeblad – Nya regler om hälso- och sjukvårdens beredskap, nr 8/2025.

Socialstyrelsens insatser med anledning av nya regler för hälso- och sjukvårdens beredskap

ingår föreskrifter och annan vägledning om planeringsanvisningar för hälso- och sjukvård inför och under höjd beredskap.

Vidare planerar Socialstyrelsen att i början av 2027 publicera en uppdaterad version av meddelandebladet. Den uppdaterade versionen planeras bland annat omfatta information om Socialstyrelsens nya föreskrifter och allmänna råd om hälso- och sjukvårdens beredskap, regleringen i hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80) som trädde i kraft 1 januari 2026 samt eventuellt nya bestämmelser om kommuner och regioners lagerhållningsskyldighet.

Kunskapsstöd för vård som är nödvändig för liv och hälsa

Kommuner och regioner är sedan den 1 januari 2026 under fredstida krissituationer och höjd beredskap endast skyldiga att erbjuda vård som är nödvändig för liv och hälsa.⁶ Utöver Socialstyrelsens förslag till föreskrifter och allmänna råd som beskriver den begränsade vårdskyldigheten har myndigheten bedömt det motiverat att ta fram vägledning för den närmare innebörden av begreppet vård som är nödvändig för liv och hälsa, i form av ett kunskapsstöd.⁷

Arbetet med att ta fram ett sådant kunskapsstöd har fortgått under uppdragstiden. Ambitionen i arbetet har varit att kunskapsstödet ska beskriva innebörden i begreppet vård som är nödvändig för liv och hälsa på ett sådant sätt att det blir tillämpligt för både regioner och kommuner.

Utgångspunkterna för arbetet med kunskapsstödet har varit:

- Den inriktning som redovisas i avsnitt 5.2 i prop. 2024/25:167, med hänvisningar till bland annat den etiska plattformen för prioriteringar inom hälso- och sjukvården och den internationella humanitära rätten.^{8 9}
- Socialstyrelsens tidigare arbete med prioriteringar vid kris och krig¹⁰
- Samverkan med bland andra företrädare för kommunal och regional hälso- och sjukvård, statliga och nationella aktörer, patientorganisationer, professionsföreningar, privata vårdgivare, katastrofmedicinska kunskapscentrum (bilaga 1)

Socialstyrelsens inriktning i arbetet med kunskapsstödet har varit att identifiera den sjukvårdsverksamhet som behöver upprätthållas vid fredstida kriser och krig för att säkerställa vård som är nödvändig för liv och hälsa.

Samverkan har genomförts i form av möten med berörda aktörer, enskilt eller i grupp. Därutöver har Socialstyrelsen under juni 2026 genomfört fem hearings, där företrädare för berörda aktörer har fått möjlighet att komma med synpunkter på myndighetens föreslagna inriktning i kunskapsstödet.

Socialstyrelsen planerar publicering av kunskapsstödet under första kvartalet 2027, det vill säga samtidigt som myndighetens föreskrifter och allmänna råd om hälso- och sjukvårdens beredskap föreslås träda ikraft.

⁶ 16 a kap 1 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL.

⁷ Prop. Hälso- och sjukvårdens beredskap (2024/25:167), s. 39.

⁸ Prop. Prioriteringar inom hälso- och sjukvården (1996/97:60) s. 40 f. Etiska plattformen

⁹ Artikel 12 i Genève-konventionen den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i icke-internationella väpnade konflikter, och artikel 10 i Tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949.

¹⁰ Vårdens prioriteringar i krig och fredstida katastrofer. Socialstyrelsen 2022

Fortsatt arbete

- Färdigställa kunskapsstödet under hösten 2026, inför publicering under det första kvartalet 2027
- Kommunikationsinsatser i samband med kunskapsstödet publicering (se även nedan)
- Möjlighet för berörda aktörer att inkomma med synpunkter på det publicerade kunskapsstödet under våren 2027. Socialstyrelsen tar utifrån inkomna synpunkter ställning till framtagna och publicering av en reviderad version av kunskapsstödet
- Stöd till kommuners och regioners implementering av kunskapsstödet under 2027
- Övning och utbildning (se även nedan)

Förslag om lagerhållning av sjukvårdsprodukter

Socialstyrelsen lämnade den 31 mars 2026 en skriftlig delredovisning med underlag och författningsförslag om lagerhållningsskyldighet.¹¹

Sammanfattningsvis föreslår Socialstyrelsen att lagerhållningsskyldigheten ska omfatta läkemedel, medicintekniska produkter av förbrukningskaraktär, livsmedel för speciella medicinska ändamål samt personlig skyddsutrustning av förbrukningskaraktär, men inte sjukvårdsprodukter som förskrivs till enskilda patienter.

Vidare föreslår Socialstyrelsen att kommuner och regioner ska lagerhålla sjukvårdsprodukter för en månads normalförbrukning med utgångspunkt i det egna behovet. Lagerhållningsskyldighet kan regleras via avtal mellan kommun och region och privata aktörer. Socialstyrelsen föreslår också att specifika produkter i vissa fall kan undantas från lagerhållningsskyldigheten, exempelvis sådana som är mycket utrymmeskrävande, dyra eller har särskilda säkerhetskrav. Avsteg får enligt förslaget endast göras om det finns särskilda skäl och dessa behöver vara väl motiverade och dokumenterade.

Socialstyrelsen har inhämtat information, synpunkter och erfarenheter genom nära dialog med ett flertal region- och kommunrepresentanter. I vissa fall har fördjupade dialoger med utvalda kommuner och regioner genomförts. Även dialoger med näringslivet (branschorganisationer och enskilda leverantörer) samt med vissa yrkesorganisationer har genomförts inom ramen för uppdraget.

Socialstyrelsen har också fört dialog med Läkemedelsverket och Inspektionen för vård och omsorg, i syfte att diskutera den föreslagna lagerhållningsskyldigheten ur tillsynsperspektiv.

Fortsatt arbete

Det finns ett behov av att fortsätta den dialog med kommuner och regioner som påbörjats inom ramen för uppdraget. Syftet är att stödja och vägleda kommuner och regioner i deras arbete, samt för nationell överblick av den förmåga som håller på att skapas.

Därtill bedömer Socialstyrelsen att dialogen med tillsynsmyndigheterna Läkemedelsverket och Inspektionen för vård och omsorg behöver fortsätta även efter uppdragstidens slut.

¹¹ Lagerhållningsskyldighet av sjukvårdsprodukter för kommuner och regioner. Socialstyrelsen 2026

Ärenden om hjälp under katastroftillstånd

Kommuner och regioner är sedan den 1 januari 2026 skyldiga att skyndsamt lämna hjälp till andra kommuner eller regioner där det råder katastroftillstånd.¹² En kommun eller region som behöver eller kan antas komma att behöva hjälp av andra kommuner eller regioner ska anmäla detta till Socialstyrelsen.¹³

Socialstyrelsen har inom uppdraget analyserat hur myndigheten ska hantera ärenden om hjälp under katastroftillstånd. Analysen har utgått från myndighetens befintliga operativa organisation, och har genomförts i samverkan med Regeringskansliet, regioner, kommuner, statliga myndigheter och andra berörda aktörer (bilaga 1).

Analysen har legat till grund för myndighetsföreskrifter i ärenden om hjälp (se ovan). För att säkerställa myndighetens förmåga att hantera ärenden om hjälp har också förändringar i Socialstyrelsens arbetsordning och interna processer genomförts.

Som interimistisk lösning, i väntan på att myndighetsföreskrifter träder i kraft, har Socialstyrelsen den 18 december 2025 skickat en promemoria med förslag på hur ärenden om hjälp under katastroftillstånd kan hanteras, till samtliga kommuner och regioner,

En mer omfattande processkartläggning av hälso- och sjukvårdens ledningssystem vid fredstida kriser och krig har initierats under uppdragstiden. Processkartläggningen genomförs av Katastrofmedicinskt Centrum i Linköping på uppdrag av Socialstyrelsen, med planerad slutredovisning i mars 2027.

Parallellt med föreliggande regeringsuppdrag har Socialstyrelsen i regleringsbrev för 2026 fått i uppdrag att vidta åtgärder som bland annat syftar till att anpassa myndighetens organisation och system till ett utökat operativt uppdrag till följd av ändringen i hälso- och sjukvårdslagen rörande katastroftillstånd. Ett sådant arbete pågår i myndigheten genom till exempel utveckling av beredskaps- och krisledningsorganisationen inklusive övningsverksamheten. Uppdraget består av fler delar och regeringen har totalt avsatt 25 miljoner kronor för arbetet under 2026.

¹² 16 a kap. 2 § HSL.

¹³ 16 a kap. 3 § HSL och 6 a kap. 9 § hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80), HSF.

Fortsatt arbete

- Färdigställa processkartläggning, och vidta eventuella åtgärder till följd av denna
- Vidareutveckla Socialstyrelsens interna processer för hantering av ärenden om hjälp vid katastroftillstånd
- Fortsatt utveckling av myndighetens beredskaps- och krisledningsorganisation innefattande bland annat utveckling av organisation, bemanning, arbetssätt, tekniska och digitala förmågor samt övriga stöd kopplat till uppdrag i regleringsbrev för 2026
- Integrering av Socialstyrelsens hantering av ärenden om hjälp under katastroftillstånd, i myndighetens krigsorganisation
- Övning och utbildning (se också nedan)

Planeringsanvisningar inför och under höjd beredskap

Socialstyrelsen har utifrån förarbeten¹⁴ och myndighetens bemyndiganden att meddela föreskrifter analyserat vad planeringsanvisningar för hälso- och sjukvården inför och under höjd beredskap ska innehålla, samt vilken form dessa bör ha.

Utifrån denna analys har myndigheten gjort bedömningen att planeringsanvisningar för hälso- och sjukvården inför och under höjd beredskap ska syfta till att ge kommuner och regioner vägledning i deras dimensionering av hälso- och sjukvården och om vilka sjukvårdsbehov som kan uppstå under höjd beredskap och ytterst krig. Anvisningarna ska inriktas på de särskilda behov som finns inom hälso- och sjukvården och ges en geografisk, volymmässig och tidsmässig dimension.

Det innebär till exempel att det i anvisningarna bör framgå hur många skadade som kan förväntas och hur de kan antas vara fördelade över olika regioner i Sverige och under vilken tidsperiod som dessa skador förväntas uppstå. Anvisningarna bör således innehålla dimensionerande sjukvårdsbehov i krig och vara konkreta och anpassade efter varje huvudmans särskilda förutsättningar.

För att Socialstyrelsen ska kunna meddela detaljerade planeringsanvisningar som riktar sig till en region eller en kommun i egenskap av huvudman för hälso- och sjukvården behöver de, enligt Socialstyrelsens bedömning, meddelas i annan form än föreskrifter. Socialstyrelsen kan dock ta fram myndighetsföreskrifter som anger vilka planeringsanvisningar som kommuner och regioner ska utgå ifrån i sin planering.

Fortsatt arbete

Socialstyrelsen avser att i det fortsatta arbetet:

- Ta fram planeringsanvisningar för kommuner och regioner med dimensionerande sjukvårdsbehov i krig.
- Ta fram myndighetsföreskrifter med krav på att kommuner och regioner i planeringen av sin hälso- och sjukvård inför och under höjd beredskap ska utgå från de planeringsanvisningar med dimensionerande sjukvårdsbehov i krig som Socialstyrelsen beslutat om.

¹⁴ Prop. 2024/25:167 samt betänkande hälso- och sjukvårdens beredskap – struktur för ökad förmåga, SOU 2022:6.

Socialstyrelsens insatser med anledning av nya regler för hälso- och sjukvårdens beredskap

- Analysera vilka uppgifter om förmåga som behöver inhämtas från kommuner och regioner, när de behöver inhämtas och på vilket sätt.

Utbildning och övning

Enligt uppdraget ska Socialstyrelsen se över behovet av utbildning och övning till följd av de förändrade bestämmelserna och lämna förslag om sådana insatser.

De nya reglerna om hälso- och sjukvårdens beredskap innebär väsentligt ändrade förutsättningar för hälso- och sjukvårdens operativa hantering av händelser i både kris och krig. Utöver information och kommunikation kring regeländringarna (se nedan) har Socialstyrelsen successivt integrerat de nya förutsättningarna i övningar som genomförts under uppdragstiden, liksom i all övningsverksamhet som planeras framledes.

Under 2027 genomför Socialstyrelsen den nationella övningen Katastrofmedicinsk beredskapsövning 2027 (KBÖ27). I KBÖ27 övas regioners, statliga myndigheters och andra länders förmåga att hantera ett scenario som innebär en mycket hög belastning för den svenska hälso- och sjukvården. KBÖ27 kommer att genomföras med den nya lagstiftningen som utgångspunkt.

Socialstyrelsen har också i uppdrag att tillhandahålla utbildningar och kompetenshöjande insatser som stärker beredskapen inom hälso- och sjukvården, inklusive masskadehändelser.¹⁵ Ett exempel på ett pågående arbete är att vidareutveckla det så kallade PLUS-konceptet i syfte att stärka hälso- och sjukvårdens förmåga att hantera vårdbehov under fredstida krissituationer, höjd beredskap och ytterst krig.¹⁶ Även i detta arbete har de nya förutsättningar som följer av regeländringarna integrerats.

Socialstyrelsen ser behov av att framledes tydligare inkludera den kommunala hälso- och sjukvården i utbildningar och nationella övningar inom beredskapsområdet. Detta omfattar även samspelet mellan regional och kommunal hälso- och sjukvård i händelse av kris och krig.

Fortsatt arbete

- Fortsatt integrering av de nya reglerna i Socialstyrelsens utbildnings- och övningsverksamhet, enligt ovan

¹⁵ Regeringen (Socialdepartementet), Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Socialstyrelsen. S 4.

¹⁶ Akronymen PLUS avser Personaler, Lokaler, Utrustning och Styrning. Se vidare Socialstyrelsen 2023 Hälso- och sjukvårdens kapacitetsökningsförmåga – Nationellt kunskapsstöd

Kommunikationsinsatser

Socialstyrelsen ska enligt regeringsuppdraget sprida information och kunskap om de föreslagna bestämmelserna till allmänhet, hälso- och sjukvårdspersonal och andra berörda aktörer.

Socialstyrelsen har inom ramen för uppdragets sakområden haft samverkan med regioner, kommuner, statliga myndigheter och andra berörda aktörer (bilaga 1). Denna samverkan har utgjort basen för myndighetens informationsspridning till hälso- och sjukvårdens aktörer, patientorganisationer med flera

Socialstyrelsen har under uppdragstiden initierat ett mer omfattande researcharbete för att tydliggöra målgrupper, mottagarstrukturer och budskap för myndighetens bredare kommunikation på krisberedskapsområdet.

Socialstyrelsen har därutöver:

- Publicerat Socialstyrelsens meddelandeblad – Nya regler om hälso- och sjukvårdens beredskap (september 2025)¹⁷
- Informerat om kommande förändringar i regelverk i samband med Socialstyrelsens beredskapskonferens (oktober 2025)
- Genomfört ett webinarium med information om kommande förändringar i regelverk (december 2027)¹⁸
- Byggt upp en s k kunskapshubb om beredskapsfrågor på [socialstyrelsen.se](https://www.socialstyrelsen.se), inkluderande en FAQ om aktuella regelverksändringar
- Intervjuats i flera medier (bl a Ekot, Alltinget, Ottar, Läkartidningen, Nyheter24 och Svensk Farmaci)^{19 20 21}
- Kommunicerat aktuella regelverksändringar i myndighetens ordinarie kanaler (däribland nyhetsbrev, LinkedIn, [socialstyrelsen.se](https://www.socialstyrelsen.se))

Kommunikation med allmänheten bör enligt Socialstyrelsens bedömning ske först när bestämmelser och vägledning är på plats. Den behöver också sättas i ett bredare perspektiv för att skapa förståelse och på sikt bygga användbar kunskap. Det innebär att Socialstyrelsen behöver stärka kommunikationen med allmänheten över tid och arbeta med kontinuerlig och återkommande kunskapshöjning för att bygga resiliens i civilsamhället.

¹⁷ Meddelandeblad Nya regler om hälso- och sjukvårdens beredskap. Socialstyrelsen 2025

¹⁸ <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/beredskap/sa-ska-halso--och-sjukvarden-fungera-vid-kris-och-krig/>

¹⁹ Regioner måste hjälpa varandra i kriser – lärdom från Ukraina. Sveriges radio 2026

²⁰ Efter lagändringen: Så ska nödvändig vård i kris och krig definieras. Alltinget 2026

²¹ Behövs kondomer i bunkern? Ottar 2026

Fortsatt arbete

- Bearbetning och framtagande av kommunikation till intressenter/målgrupper inom professionen utifrån vårens research- och analysarbete (hösten 2026)
- Kommunikation innan, i samband med och efter publicering av kunskapsstöd för vård som är nödvändig för liv och hälsa (hösten 2026 – våren 2027)
- Publicering av en uppdaterad version av Socialstyrelsens meddelandeblad Hälso- och sjukvårdens beredskap (se ovan)
- Bredare kommunikationsinsats riktad till allmänheten i krisberedskapsfrågor (under 2027)

Bilagor

Aktörer som Socialstyrelsen har samverkat med under arbetet med regeringsuppdraget

Aktör	Kommentar
Civilområdesansvariga länsstyrelser, arbetsgrupp hälsa-, vård och omsorg	
Centrum för hälsa i glesbygd	
Centrum för hälsokriser, Karolinska institutet	
E-hälsomyndigheten (*)	
Famna, Riksorganisationen för idéburen välfärd	
Folkhälsomyndigheten (*)	
Försvarmakten (*)	
Försvarsdirektörsnätverket	
Inspektionen för vård och omsorg	
Läkemedelsverket (*)	
Kansliet för Nationell samordning och planering inför och under höjd beredskap och krig (NSPL)	
Kanslichefnätverket	
Katastrofmedicinskt rådgivande organ	Socialstyrelsens nationella samordning för katastrofmedicinska kunskapscentrum
Kommuner (*)	Kommunföreträdare, Socialchefnätverk
Myndigheten för civilt försvar (*)	
Nationellt system för kunskapsstyrning	Nationellt programområde perioperativ vård, intensivvård och transplantation, Nationellt programområde Akut vård
Nätverket för kommunernas krisberedskap och civilt försvar (NKK)	
Nätverk för regionala säkerhetschefer	
Nätverk för regionernas beredskap (NRB)	
Nationellt beredskapsläkarnätverk	
Patientorganisationer (*)	Funktionsrätt Sverige, Sveriges dövas riksförbund, Synskadades riksförbund, Förbundet Sveriges dövblinda
Prioriteringscentrum Linköping	

Socialstyrelsens insatser med anledning av nya regler för hälso- och sjukvårdens beredskap

Aktör	Kommentar
Privata vårdgivare (*)	Vårdföretagarna
Regionala samverkans- och stödstrukturer (RSS)	
Regioner (*)	Regionföreträdare, Chefgrupp NSPL, Hälso- och sjukvårdsdirektörs- respektive regiondirektörsnätverk
Riksföreningen för medicinskt ansvariga sjuksköterskor och medicinskt ansvariga för rehabilitering	
Röda Korset	
Socialstyrelsens Etiska råd	
Statens medicinsk-etiska råd (SMER)	
Svalbardgruppen	
Sveriges chefläkare	
Sveriges chefsjuksköterskor	
Sveriges kommuner och regioner (SKR)	
Företrädare för vårdens professioner (*)	
Akademikerförbundet SSR	
Dietisternas riksförbund	
Fysioterapeuterna	
Kommunal	
Psykologförbundet	
Svensk sjuksköterskeförening	
Svenska Läkaresällskapet	Inklusive Läkaresällskapets etiska råd
Sveriges Arbetsterapeuter	
Sveriges Farmaceuter	
Svensk förening för allmänmedicin (SFAM)	
Sveriges Läkarförbund	Inklusive Läkarförbundets etiska råd, svenska distriktsläkarföreningen
Vårdförbundet	

(*) Omnämns i regeringsuppdraget

Avdelningen för krisberedskap och civilt
försvar
Bruno Ziegler
bruno.ziegler@socialstyrelsen.se

Förslag till process i ärenden om hjälp under katastroftillstånd

Bakgrund och syfte:

- Denna promemoria beskriver ett förslag till process i ärenden om hjälp under katastroftillstånd: hur kommuner och regioner kan anmäla behov av hjälp, samt samverka och lämna uppgifter till följd av en sådan anmälan.
- Förslaget utgår från de bestämmelser om ärende om hjälp i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och i hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80) som träder i kraft den 1 januari 2026.
- Förslaget är framtaget inom ramen för Socialstyrelsens regeringsuppdrag kopplat till proposition (2024/25:167) Hälso- och sjukvårdens beredskap.²²
- Förslaget kan fungera som inriktning för kommuner och regioner i väntan på att Socialstyrelsen meddelar föreskrifter om anmälan, samverkan och uppgiftsskyldighet i ärenden om hjälp under katastroftillstånd.

Utgångspunkter:

- Det förslag som beskrivs i denna promemoria avser enbart ärenden om hjälp under katastroftillstånd, d.v.s. inte annan kontakt eller dialog mellan regioner, kommuner och Socialstyrelsens beredskapsorganisation.
- Förslaget avser såväl kommuner som regioner
- Kommuner och regioner ansvarar för de egna eventuella besluts- och beredningsprocesser som kan behöva föregå en anmälan om hjälp. Det kan exempelvis handla om hur det kan bedömas om katastroftillstånd råder, hur beslut om anmälan om hjälp ska fattas och vem som är behörig att göra anmälan.
- Vid inkommen anmälan om hjälp inträder uppgiftsskyldighet och samverkansskyldighet för kommuner och regioner.

²² Uppdrag till Socialstyrelsen att förbereda arbetet med att genomföra förslagen i lagrådsremissen Hälso- och sjukvårdens beredskap (S2025/00866 (delvis))

- Kommuner och regioner ansvarar för sekretessbedömning och säkerhetsskyddsklassificering av de uppgifter som lämnas inom ramen för anmälan, samverkan och uppgiftsskyldighet. Kommuner och regioner ansvarar också för att ge uppgifterna det skydd som krävs vid hantering, lagring och överföring.
- Om kommunen eller regionen bedömt att uppgifter som ska lämnas till Socialstyrelsen omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska det vid informationsöverföringen framgå vilka dessa uppgifter är.

Delprocesser

1. Anmälan av hjälpbehov
2. Delta i samverkan
3. Överföra uppgifter till Socialstyrelsen

1) Anmälan av hjälpbehov

- En kommun eller region som behöver eller kan antas komma att behöva hjälp av andra kommuner eller regioner ska skyndsamt anmäla hjälpbehovet till Socialstyrelsen.
- Kommuner och regioner beslutar om vem som är behörig att göra en anmälan om hjälp.
- Anmälan om hjälp görs via en för ändamålet avsedd blankett. Tjänsteman i beredskap (TiB) Socialstyrelsen tillhandahåller den aktuella blanketten efter kontakt.
- Anmälan om hjälp behöver omfatta uppgifter om:
 - Vilken kommun eller region anmälan avser
 - Vem som anmäler (namn, funktion, kontaktuppgifter)
 - Bekräftelse på att den person som anmäler om hjälp är behörig
 - Kort beskrivning av aktuell händelse
 - Beskrivning av vilket hjälpbehov som kommunen eller regionen har

2) Delta i samverkan

- I och med att samverkansskyldighet råder i ärenden om hjälp kommer det vid kallelse till samverkan (samverkanskonferens) i hjälpärende framgå att en anmälan om hjälp har inkommit
- Samverkan i ärenden om hjälp ska syfta till att utreda omfattningen av hjälpbehovet, vilka möjligheter till frivillig hjälp som finns och om det finns behov av att fatta beslut om hjälp.

- Vid samverkan beaktas särskilt statens möjligheter att bistå. Statliga myndigheter kan i samverkan bidra med, exempelvis frisläppande från statliga lager, uppgifter till lägesbild m.m.

3) Överföra uppgifter till Socialstyrelsen

- Begäran om uppgifter från (potentiellt) stödjande regioner och kommuner skickas via för ändamålet utformade formulär som Socialstyrelsen tillhandahåller.
- I och med att uppgiftsskyldighet råder i ärenden om hjälp kommer det vid begäran om uppgifter i hjälpärende framgå att anmälan om hjälp föreligger.
- Regioner och kommuner ansvarar för sekretessbedömning och säkerhetsskyddsklassificering av de uppgifter som lämnas inom ramen för anmälan, samverkan och uppgiftsskyldighet. Regioner och kommuner ansvarar också för att ge uppgifterna det skydd som krävs vid hantering, lagring och överföring.
- Om regionen eller kommunen bedömt att uppgifter som ska lämnas till Socialstyrelsen omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska det vid informationsöverföringen framgå vilka dessa uppgifter är.

Socialstyrelsens insatser med anledning av nya regler
för hälso- och sjukvårdens beredskap (artikelnr 2026-10-10415)
kan laddas ner från socialstyrelsen.se/publikationer.